

UNECE Ministarska konferencija o starenju 2017.
Lisabon, 20.-22. rujna 2017.

ODRŽIVO DRUŠTVO ZA SVE DOBNE SKUPINE
Ostvarenje potencijala dužeg životnog vijeka

MINISTARSKA DEKLARACIJA 2017.

Održivo društvo za sve dobne skupine: ostvarenje potencijala dužeg životnog vijeka

(revidirao Ured Radne skupine o starenju, travanj 2017.)

Nacrt za savjetovanje sa zemljama članicama UNECE

MINISTARSKA DEKLARACIJA 2017.

4. UNECE Ministarska konferencija o starenju

Održivo društvo za sve dobne skupine: ostvarenje potencijala dužeg životnog vijeka

Preambula

1. Mi kao predstavnici zemalja članica Ekonomske komisije Ujedinjenih naroda za Europu (*United Nations Economic Commission for Europe*, UNECE) okupljeni na Četvrtoj ministarskoj konferenciji o starenju od 21. do 22. rujna 2017. u Lisabonu, Portugal, ponovno potvrđujemo svoju predanost iskazanu na Ministarskoj konferenciji u Berlinu 2002. godine i potom potvrđenu u Ministarskim deklaracijama iz Leóna (2007.) i Beča (2012.) za ispunjavanje Strategije regionalne provedbe (*Regional Implementation Strategy*, RIS) Madridskog međunarodnog akcijskog plana za starenje (*Madrid International Plan of Action on Ageing*, MIPAA) i da se starijim osobama osigura uživanje ljudskih prava kako je to utvrđeno u MIPAA i RIS te drugim relevantnim konvencijama i ugovorima Ujedinjenih naroda te međunarodnim i regionalnim konvencijama i ugovorima.
2. Sa zadovoljstvom utvrđujemo da se u zemljama članicama UNECE očekivani životni vijek povećao i u žena i u muškaraca, iako to produženje dugovječnosti nije uvijek praćeno dobrim zdravstvenim stanjem. Osobito cijenimo bogato životno iskustvo i znanje starijih osoba te njihov doprinos na dobrobit naših društava i za njihovo osobno ispunjenje.
3. Vidimo da demografske promjene koje su u tijeku nude prilike i izazove u donošenju političkih odluka kao i za pojedince u našim zemljama te potvrđuju potrebu za jednakost spolova i međugeneracijsku solidarnost.
4. Jasno je da starije osobe ne čine homogenu skupinu, nego se razlikuju po svojim potrebama, sklonostima i prilikama tijekom života.
5. Treba pohvaliti značajan napredak koji su mnoge zemlje članice postigle tijekom trećeg petogodišnjeg ciklusa u ispunjavanju deset obveza što su ih postavili UNECE RIS/MIPAA. Istodobno, svjesni smo činjenice da su se mjere UNECE RIS/MIPAA tijekom posljednjih pet godina provodile u okruženju ekonomske stagnacije, pritisaka na socijalna davanja, sve veće migracije i tehnološke transformacije. Zapažena postignuća u provedbi na tom području obuhvaćaju, između ostalog, sljedeće:
 - (a) povećana pozornost onih koji donose političke odluke, medija, civilnog društva i javnosti pitanjima starenja pojedinaca i stanovništva u cjelini, uključujući poštivanje dostojanstva i ljudskih prava starijih osoba te što šire prepoznavanje njihovog doprinosa gospodarskom rastu i društvu, kao i osnaživanje međugeneracijske i unutargeneracijske solidarnosti
 - (b) promicanje aktivnog starenja kao središnjeg koncepta i operativnog pristupa nacionalnim i regionalnim politikama u vezi sa starenjem

(c) uspostavljanje mjera za prilagodbu nacionalnih sustava socijalne zaštite posljedicama demografskih promjena

(d) veća uključenost civilnog društva, poglavito udruženja starijih osoba, u izradu, provedbu i praćenje politika koje se bave pravima, potrebama i ispunjavanjem potencijala starijih žena i muškaraca

(e) šire korištenje inovacijskih pristupa u osiguranju usluga povezanih s izobrazbom, zapošljavanjem, kulturom i slobodnim vremenom, rehabilitacijom, zdravstvenom i socijalnom zaštitom, uključujući tehnološke i organizacijske inovacije, kao i promicanje što većeg uključivanja svih zainteresiranih u razvoj takvih usluga.

6. Napominjemo da neke zemlje članice UNECE tek trebaju izraditi sveobuhvatnije politike u odgovoru na pojedinačne i društvene potrebe populacija koje su sve starije, dok druge zemlje članice moraju osigurati ili osnažiti postojeći pristup starijim osobama radi odgovarajuće socijalne skrbi te dobro funkcionirajuće sustave zdravstvene i dugotrajne zaštite.
7. Također smo svjesni da u mnogim zemljama članicama politike zdravstvene i socijalne zaštite starijih osoba treba dopuniti mjerama za osnaživanje starijih osoba, osobito starijih žena, a pritom štititi njihovo dostojanstvo i priječiti sve oblike zlostavljanja, nasilja i zanemarivanja.
8. Isto tako vidimo potrebu osnaživanja socijalne kohezije u našim društvima kroz prepoznavanje potencijala starijih osoba i otvaranje što više prilika za njih da sudjeluju u društvu i u gospodarstvu.
9. Radi poticanja provedbe UNECE RIS/MIPAA tijekom četvrtog ciklusa od 2017. do 2021. godine naglašavamo važnost daljnjeg integriranja starenja u sve relevantne politike i suzbijanja svih oblika diskriminacije starijih osoba. Svi zajedno iznova potvrđujemo našu predanost izradi i provedbi integriranih politika za aktivno i zdravo starenje, gdje se starije osobe ustrajno prepoznaju kao kapital za održivo i inkluzivno društvo za sve dobne skupine.
10. Težnja nam je ostvariti potencijal dužeg životnog vijeka i odlučni smo djelovati u cilju postizanja sljedećih političkih ciljeva do 2021. godine:

I. Prepoznavanje potencijala starijih osoba i to

11. **osposobljavanjem** svih pojedinaca da ostvare svoj potencijal za fizičku, psihičku i socijalnu dobrobit tijekom čitavog života i da sudjeluju i doprinose društvu u skladu sa svojim mogućnostima, potrebama i željama
12. **razvojem i provedbom** socijalno odgovornih i prema budućnosti usmjerenih gospodarskih i financijskih strategija koje obuhvaćaju potrebe, sposobnosti i očekivanja sadašnjih i budućih naraštaja kroz vrednovanje potencijala starijih osoba, njihovog životnog iskustva, njihove odgovornosti i potpore mlađim naraštajima i društvu

13. **uspostavljanjem** mehanizama na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini za djelotvornije savjetovanje i uključivanje starijih osoba i njihovih predstavnika u izradu politika, strategija i mjera koje izravno ili neizravno utječu na njihove živote, vodeći računa o raznolikim potrebama starijih osoba, uključujući etničke manjine i migrante
14. **promicanjem** pozitivne slike starijih osoba, priznajući njihov doprinos društvu i osnažujući višegeneracijsku raspravu i međugeneracijsko učenje među svim zainteresiranim, njegujući cijeloživotnu perspektivu u izobrazbi, medijima i drugim područjima kako bi se poboljšalo razumijevanje starenja pojedinca i društva, kao i prilike koje ono nudi
15. **njegovanjem** rada i dobrovoljnog uključivanja mlađih i starijih osoba u međugeneracijske sredine kako bi im se pomoglo shvatiti koliko je u svim područjima života važna i korisna komunikacija, razmjena iskustava, suradnja i međugeneracijska solidarnost
16. **poticanjem** poslovnih i neprofitnih organizacija te javnih poduzeća da obuhvate starije osobe kao potrošače u planiranju i izradi roba i usluga kako bi odgovarale njihovim potrebama i odabiru te njihovo uključivanje u praćenje kvalitete takvih roba i usluga
17. **osigurati** da starije osobe mogu postići i održavati najvišu moguću razinu zdravlja i funkcijske sposobnosti kroz potporu razvoju okoline ugodne za starije osobe te prilagodbom zdravstvenog sustava i sustava socijalne skrbi kako bi pružali integrirane, na preventivu i osobu usredotočene usluge, uključujući zakinjuta gradska, seoska i udaljena područja.

II. Poticanje dužeg radnog vijeka i mogućnosti za rad kroz

18. **prepoznavanje** potencijala koji leži u zapošljavanju starijih radnika i razvoju takvih strategija na tržištu rada koje će promovirati maksimalne mogućnosti uključivanja radnika svih dobnih skupina
19. **osiguranje** pristupa i promicanja cijeloživotnog učenja te razvoja vještina kao preduvjeta za aktivan i ispunjen život u svim dobnim skupinama
20. **razvoj** strategija protiv nezaposlenosti u svim dobnim skupinama, smanjenje financijskih nejednakosti i siromaštva, poglavito razlike u plaći prema spolu te sprječavanje diskriminacije u zapošljavanju prema dobi
21. **poticanje** poslodavaca da vrednuju iskustvo starijih radnika, da ih zadržavaju i zapošljavaju, promicanjem strategije upravljanja životnom dobi (*age management*) kako u javnom tako i u privatnom sektoru te poticanjem životnoj dobi prilagođenih, sigurnih, zdravih i fleksibilnih radnih uvjeta tijekom čitavog radnog vijeka
22. **davanje** inicijativa za mogućnost dužeg radnog vijeka i fleksibilnijeg izbora umirovljenja te uspostavljanjem mjera za osiguranje rehabilitacije i ponovnog uključivanja u radni proces kao alternative ranom umirovljenju

23. **planiranje** i provedbu mirovinske reforme kao odgovor na sve duži životni vijek i produženi radni vijek, promicanje međugeneracijske pravičnosti te osiguranje održivosti i dostatnosti mirovinskih sustava
24. **olakšati** usklađenost rada i skrbi osiguravanjem pristupa fleksibilnim radnim uvjetima, dostupnim uslugama za brigu o djeci i starijim osobama te promicanjem jednako raspoređene skrbi među ženama i muškarcima, računajući vrijeme provedeno u skrbi za djecu, starije osobe i osobe s posebnim potrebama kao dodatne godine za umirovljenje, čime se smanjuju razlike u mirovini prema spolu.

III. Osigurati dostojanstveno starenje i to

25. **štiteći** uživanje ljudskih prava i dostojanstvo starijih osoba, promicati njihovu autonomiju, samoodređenje i sudjelovanje u društvu te osigurati da nijedan zakon, politika ili program ne ostavi mjesta za diskriminaciju prema dobi
26. **potporom** neophodnoj infrastrukturi i pomoći u sprječavanju svih vrsta zlostavljanja i nasilja prema starijim ljudima osiguravanjem njihove ekonomske, fizičke i psihološke sigurnosti
27. **zagovaranjem** razvoja inovacijskih metoda i usluga te tehnologija i proizvoda pristupačnih korisniku i dobi, dostupne i prihvatljive potpore i skrbi, omogućavajući starijim osobama da ostanu u životnom okruženju koje im najbolje odgovara sve dok to mogu
28. **podizanjem** standarda kvalitete za integrirane usluge socijalne i zdravstvene skrbi, prema potrebi, i poboljšanjem statusa, usavršavanja i radnih uvjeta radnika u ovim službama, uključujući one koji rade s migrantima, kako bi se pokrila sve veća potreba za skrbi, ublažavajući time napore obitelji i neformalnih njegovatelja, prepoznavajući ih i nudeći im potporu u njihovoj osnovnoj ulozi pružanja skrbi
29. **podupirući** istraživanje procesa starenja pojedinca i populacije kako bi se što bolje odgovorilo na dolazeće potrebe društava koja stare, uz osobitu pozornost situaciji osoba s demencijom i drugim psihičkim i ponašajnim bolestima te njihovim obiteljima
30. **promicanjem** sudjelovanja ljudi s demencijom i drugim psihičkim i ponašajnim bolestima u društvenom životu i životu zajednice te osiguranjem integrirane skrbi na lokalnoj razini uz liječenje, skrb i potporu nakon dijagnoze, prema potrebi, osobito kroz usluge temeljene na zajednici
31. **poštujući** samoodređenje i dostojanstvo starijih žena i muškaraca, naročito prema kraju života, kroz medicinsku i socijalnu skrb usredotočenu na pacijenta, uključujući dostupnost odgovarajuće palijativne skrbi.

Zaključne napomene

32. Naglašavamo da politike u vezi sa starenjem i njihovu provedbu treba promatrati kao zajedničku odgovornost svih glavnih dionika u društvu. Slijedom toga, potreban je

međugeneracijski dijalog i učinkovita suradnja između vlada, dionika koji donose odluke, privatnog sektora, socijalnih partnera, istraživača i nevladinih organizacija uključujući udruženja starijih osoba i onih za starije osobe te samih starijih muškaraca i žena.

33. Naglašavamo važnost praćenja i ocjenjivanja politika povezanih sa starenjem na osnovi istraživanja i poboljšanog prikupljanja podataka, kako je to specificirano u Preporukama za statistiku o starenju UNECE (*UNECE Recommendations on Ageing-related Statistics*), uključujući starije osobe i njihove organizacije u čitavom procesu.
34. Prepoznajemo povezanost starenja populacije i društvenog razvoja te potvrđujemo našu predanost provedbi Održivih razvojnih ciljeva (*Sustainable Development Goals*) uključujući okončanje svih oblika siromaštva posvuda, osiguranje zdravog života i promicanje dobrobiti u svim dobnim skupinama, postizanje jednakosti prema spolu, promicanje pune i produktivne zaposlenosti i dostojanstvenog rada za sve, kao i dostupnost cijeloživotnog učenja te napraviti gradove i ljudska naselja inkluzivnim, sigurnim, prikladnim i održivim za ljude svih dobnih skupina.
35. Priznajemo Globalnu strategiju i Akcijski plan za starenje i zdravlje što ih je prihvatila Svjetska zdravstvena skupština u svibnju 2016. godine, koji pozivaju na borbu protiv diskriminacije starijih osoba, razvoj okoline pristupačne za starije osobe, prilagodbu zdravstvenih sustava potrebama starije populacije i razvoj održivih i pravičnih sustava pružanja dugotrajne skrbi (u kući, u zajednici i u ustanovama).
36. Potvrđujemo da je Radna skupina za starenje UNECE dokazala svoju dodatnu vrijednost kao među-vladino tijelo koje osigurava institucionalni okvir za razmjenu informacija i dobre prakse te za uključivanje svih zainteresiranih uključujući civilno društvo i znanstvenu zajednicu u donošenju politika o starenju. Namjeravamo nastaviti aktivno sudjelovati u Radnoj skupini za provedbu UNECE RIS/MIPAA i doprinostiti tim aktivnostima.
37. Cijenimo ulogu tajništva UNECE i drugih zainteresiranih u pomoći koju pružaju zemljama članicama u provedbi UNECE RIS/MIPAA i ciljeva Ministarske deklaracije 2017., među ostalim i kroz potporu razvoju nacionalnih kapaciteta za starenje.
38. Zahvaljujemo Portugalu kao domaćinu 4. ministarske konferencije o starenju UNECE u rujnu 2017. godine.